

В. Чорновіл як активний комунікатор та полеміст дисидентського руху

Мельникова Олена

Кафедра соціальних комунікацій
Маріупольський державний університет
Маріуполь, Україна
mel05@ukr.net

The thesis is dedicated to little research creation of Vyacheslav Chornovil. He was a popular fighter for independence of Ukraine, an influential politician, a hero of Ukraine, a journalist and an editor. Journalism and writing on current affairs are affect on modern society. The subject is peculiarities, problems and style of writing on current affairs and editing of Vyacheslav Chornovil. The object is his publications, leading articles in newspapers "Ukrainsky visnik". The author in the research paper aims to analyze improvement of his publications, which had been written from 1970 for 1989.

Key words: dissident communication, self-published sources of information, samizdat, writing on current affairs, Chornovil.

В. Чорновіл був журналістом за фахом, дисидентом, публіцистом та редактором провідного самвидавного журналу "Український вісник", контент якого транслиювався на заборонених в УРСР радіостанціях та передруковувався зарубіжними ЗМІ [2, 171].

У часописі В. Чорновіл друкував полемічні матеріали, відгуки на них, листи читачів, реакцію на тексти про самвидав в офіційній пресі радянської України. Він виступав в ролі публіциста, редактора, дисидента, правозахисника. Як редактор В. Чорновіл писав, що читач зможе знайти в журналі: "«Вісник» міститиме без узагальнень про порушення свободи слова і інших демократичних свобод, гарантованих Конституцією, про судові та позасудові репресії на Україні, про порушення національної суверенності (факти шовінізму та українофобії), про спроби дезінформувати громадськість, про становище українських політв'язнів по тюрмах та таборах, про різні акції

протесту тощо" [3, 5]. В. Чорновіл підкреслював, що часопис не належить якоїсь групі чи організації, що на сторінках друкуються матеріали, написані з різних позицій, в тому числі, матеріали самвидаву. Крім того, "Український вісник" відображав інформацію про приховувані процеси в громадському українському житті. Також В. Чорновіл звертався й до читацької аудиторії за підтримкою у розповсюдженні журналу та реакцією громадськості на репресії, переслідування українців за переконання.

В. Чорновіл на сторінках журналу активно вступав в дискусію, діалог, полеміку, завжди аргументував свою думку, іноді заходячи для суперечників з несподіваного боку. Одна з тем таких дискусій – питання української мови.

Після арешту 1972 року справа В. Чорновола налічувала 15 томів. Зокрема його звинувачували у написанні матеріалу "Як і що обстоює Богдан Стенчук". У цій публікації В. Чорновіл за допомоги прийому пародії критикував автора, що проявилось у подачі матеріалу. Редактор "Українського вісника" повторював прийом Б. Стенчука, тобто обирав цитату з його твору, яка містила вираз з роботи І. Дзюби, коментував самого Б. Стенчука, а потім давав своє бачення проблеми, аргументовано доводив власну точку зору. Відповідь В. Чорновола поділена на пронумеровані блоки, які складаються з цитат і коментарів. Підзаголовок має назву "66 запитань і зауваг "інтернаціоналістові". Автор звертався до опонента на "Ви". Він захищав твір "Інтернаціоналізм чи русифікація?", звертаючись до документів, законів, Конституції СРСР, творів комуністичних ідеологів, преси. Особливу увагу

приділяв питанням української мови, культури, історії країни, подолання шовінізму. В. Чорновіл саркастично критикував стиль висловлювання і рівень ерудиції Б. Стенчука, обвинувачував його у перекручуванні фактів, маніпуляції, фальсифікації даних. Наводив свої аргументи, подавав посилання на джерела.

До речі, тоді не було доведено, що саме він видавав "Український вісник". Треба підкреслити, що редактор у розділі "Розмова з читачем" вмів постійні рубрики "Листи до редакції", "Листи з редакції", "Оголошення", "Щиро дякуємо за допомогу", де відбувалася комунікація з аудиторією. У кожній рубриці крім статей, листів, оголошень йшли коментарі, репліки, пояснення В. Чорновола. "Упродовж усього періоду видання журналу В. Чорноволові, як відповідальному редакторові, доводилось здійснювати особисто весь ланцюг роботи з підготовки "Вісника" – від збирання інформації до розповсюдження видання, працювати з листами читачів..." [1, 70].

У часописі оперативно публікувалися огляди або відповіді на публікації в офіційній пресі про дисидентську діяльність, альтернативні тексти та їх канали розповсюдження. У третьому числі в матеріалі "До історії одного наклепу" велася полеміка із статтю О. Полторацького "Ким опікуються деякі "гуманісти", що була надрукована в офіційній газеті "Літературна Україна". Текст був направлений проти автора самвидаву В. Чорновола, зокрема "нібито закликав у своїх творах до терора" [4, 317].

У 11–12 та 13, 14 числах "Українського вісника" під шапкою "Сили застою на позвах з правдою (огляд двою журналу "Український вісник" з офіційною пропагандою)" головний редактор В. Чорновіл розглянув матеріали проти журналу в провідній газеті "Радянська Україна", зокрема інтерв'ю членів редколегії з американською журналісткою М. Коломієць, зокрема в серії передруків радянської преси "Інтерв'ю з-під поли". Додатком до тексту йшли відкриті листи, позивна скарга, телеграми,

відгуки, публікації у львівській регіональній пресі. У 13 номері В. Чорновіл пише: "Полеміка з офіційною пресою в листопаді 1987 – січні 1988 рр. була для нашого журналу корисною. "Український вісник" здобув таку рекламу, про яку не міг і думати, ряди наших прихильників і авторів дуже помножилися, побільшало бажаючих допомагати нам, матеріально теж" [3, 155]. В. Чорновіл та інші члени редколегії "Українського вісника" були активними учасниками УГС. Отже, враховуючи види каналів комунікації, дисиденти використовували не тільки засоби масової інформації (наприклад, виступали по телебаченню як політв'язні, починали друкуватися в офіційній пресі, поновлювали самвидав, випускали бюлетені, листівки), але й засоби масового впливу (художню літературу, творчі гуртки, приймали участь в організації мітингів наприкінці 1980-х рр.).

Таким чином, В. Чорновіл як професійний журналіст висвітлював комунікацію між офіційними та альтернативними засобами інформації, полемізував, виступав як комунікатор в інформаційному просторі.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] В. Ф. Деревінський, В'ячеслав Чорновіл. Нарис портрета політика: монографія, Тернопіль: Джура, 2007, с. 70.
- [2] О. С. Мельникова, «Специфіка дисидентської комунікації на прикладі діяльності самвидавного журналу "Український вісник" та "Радіо свобода"», Психолінгвістика. Психолінгвістика. Psycholinguistics, Переяслав-Хмельницький: ФОП Лукашевич О.М., 2015, с. 170–181.
- [3] В. Чорновіл, Український вісник: літературно-художній та суспільнополітичний журнал, орган Української гельсінської спілки, Нью-Йорк: Закордонне представництво УГС, 1990, с. 5.
- [4] В. Чорновіл, Твори: У 10-ти т. Т. 3., К.: Смолоскип, 2006, с. 317.